

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning
Lärarprogrammet, examensarbete 10 poäng

”Rytmik lär barn lära för livet.”

En undersökning om fem förskolepedagogers tankar
om rytmik i förskolan

Karin Johansson
Josefine Lindemark

LAU350

Handledare: Jan Eriksson

Examinator: Stig- Magnus Thorsén

Rapportnummer: VT06-6110-02

Abstract

Institution Höskola för scen och musik
Författare Karin Johansson och Josefine Lindemark
Titel Rytmik lär barn lära för livet – en undersökning om fem
förskolepedagogers tankar om rytmik i förskolan.

Syfte

Syftet med vårt examensarbete är att undersöka vad några pedagoger lägger i begreppet rytmik samt deras uppfattning om sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling i förskolan.

Vi har gjort en undersökning med utgångspunkt i nedanstående problemformuleringar och frågeställningar.

Problemformuleringar och frågeställningar

Vad lägger pedagogerna i begreppet rytmik?

Vad lär sig barn i rytmikövningar

Vad utvecklar barn i rytmikövningar?

Hur ser pedagogerna på sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling?

Material

Vi har använt oss av för vårt examensarbete relevant litteratur. Läroplanen för förskolan (Lpfö98) har varit en betydande del av vår undersökning, eftersom det är den som sätter riktlinjerna för förskoleverksamheten och dess undervisning. Vi har genomfört fem stycken intervjuer med verksamma pedagoger. Två av pedagogerna verksamma på etniskt homogen förskola, varav en belägen i en medelklass förort till Stockholm. Resterande tre pedagoger var verksamma på mångkulturella förskolor i ytterområden.

Metod

Vi har använt oss av en hermeneutisk ansats i vår kvalitativa intervjumetod. Den kvalitativa metoden gav oss en möjlighet att analysera och tolka materialet för att urskilja relevanta utsagor till vår analys och resultat.

Analys

Undersökningen visar, att rytmik är en stor del av förskoleverksamheten. Pedagogerna menar att allt som har med rörelser att göra ligger i rytmikbegreppet. Trots att det kan vara svårt att skilja på begreppet lärande och utveckling har pedagogerna en tydlig uppfattning om vilka kunskaper barn lär sig i rytmik och vilka kompetenser barn utvecklar i rytmik.

Resultat

Resultatet visar att *rytmik* har med *glädje* och *gemenskap* att göra. Rytmik bidrar till ett samspel med omgivningen där barn *lär* och *utvecklas*. *Språk* och rytmik hör ihop. Det är i rytmik som barn lär sig språket och utvecklar en språklig medvetenhet som är väsentlig i interaktionen med omgivningen. Rytmik bidrar till barns *livslånga lärande*.

Nyckelord: rytmik, barn, livslångt lärande, utveckling, samspel

Förord

Vi har under vår utbildning båda gått inriktningen *barn och ungas uppväxtvillkor* och specialisering *skapande verksamhet för tidigare åldrar*. Det var under denna specialisering som vi blev intresserade av rytmik. Vårt intresse växte under kursens gång och vi kände att vi ville fördjupa oss i detta ämne, dels för vår framtida yrkes roll men också för en bredare teoretisk grund i ämnet.

Vi påbörjade vårt examensarbete med att finna relevant litteratur. Därefter valde vi att skriva varsin del av litteraturavsnittet för en effektiv arbetsgång. Resterande delar av examensarbetet har vi diskuterat och bearbetat tillsammans. Fyra av intervjuerna genomfördes av oss båda. Den sista som var belägen i en medelklassförort till Stockholm genomfördes av en av oss. Intervjumaterialet sammanställdes och bearbetades av oss båda.

Vi vill tacka samtliga pedagoger som tog sig tid för och ställde upp på en intervju. Ett stort tack till våra familjer som stöttat oss under arbetets gång, framförallt till Carina Höglund och Jens Jonsson som gett oss råd och synpunkter i vårt examensarbete. Vi vill även tacka vår handledare Jan Eriksson för all hjälp under våra handledarträffar.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Syfte	6
2.1 Problemformuleringar och frågeställningar	6
2.2 Definition	6
3. Litteraturgenomgång	7
3.1 Läroplan för förskolan (Lpfö98)	7
3.2 Rytmik	8
3.2.1 Rytmikens historia	8
3.2.2 Definition av begreppet rytmik	8
3.2.3 Varför rytmik?	9
3.3 Vad är lärande?	10
3.3.1 Rytmikens betydelse för barns lärande	10
3.4 Vad är utveckling?	11
3.4.1 Rytmikens betydelse för barns utveckling	11
3.4.1.1. Bülows fyra element	12
3.4.1.2 Sammanfattning av vad barn utvecklar i rytmik	13
3.5 Utvecklingspsykologiska - och lärandeteorier	14
4. Metod	16
4.1 Vetenskapligt förhållningssätt	16
4.2 Intervjumetod	16
4.3 Urval	17
4.5 Etiska avväganden	17
4.6 Genomförande	17
4.7 Tillförlitlighet	19
5. Resultat	20
5.1 Vad lägger pedagogerna i begreppet rytmik?	20
5.2 Vad lär sig barn i rytmik?	20
5.3 Vad utvecklar barn i rytmik	21
5.4 Hur ser pedagogerna på sambandet mellan rytmik och barns lärande?	22
5.5 Hur ser pedagogerna på sambandet mellan rytmik och barns utveckling?	23
6. Diskussion	24
6.1 Resultat diskussion	24
6.1.1 Vad lägger pedagogerna i begreppet rytmik?	24
6.1.2 Vad lär sig barn i rytmik?	25
6.1.3 Vad utvecklar barn i rytmik?	26
6.1.4 Hur ser pedagogerna på sambandet mellan rytmik och barns lärande?	28
6.1.5 Hur ser pedagogerna på sambandet mellan rytmik och barns utveckling?	29
6.2 Metod diskussion	30
6.3 Yrkesrelevans	31
7. Referenslista	31

Bilaga 1-4

1. Inledning

I vårt kommande yrke anser vi, att det är viktigt att använda olika verktyg som främjar barns lärande och utveckling. Eftersom rytmik bidrar till ett livslångt lärande och till att barn ska bli individer i dagens samhälle vill vi i detta examensarbete ytterligare fördjupa oss i ämnet rytmik och dess betydelse för barns lärande och utveckling.

All lek består av rörelser (Dessen, 1990). Detta innebär menar Granberg (1994), att all lek är rytmik eftersom alla rörliga aktiviteter ryms i begreppet rytmik. Även vi menar att all lek, det vill säga alla rörelse aktiviteter, vare sig barn är ute på gården eller sitter och målar, är rytmik. Detta tror vi leder till en mer positiv attityd gentemot förskolans undervisning.

Rytmikpedagogen Ann- Marie Engelholm menar att ”barn som rör sig arbetar med alla sina sinnen. Barn som använder alla sina sinnen kan också kommunicera bättre. Barn som kan kommunicera kan också känna för och värna om sina medmänniskor.” (s. 3) Enligt Leontjev använder sig barn av rytmik för att den ska få en förståelse för sig själva och sina medmänniskor. Vidare menar Vygotskij, att det är med omgivningens hjälp som barn utvecklas (Jerlang, 1998). Rasmussen (1994) belyser även att rytmik inte bara är en fritidssysselsättning utan ett hjälpmedel där barn utvecklar färdigheter och skapar nyfikenhet.

Vi har under vår lärarutbildningen och främst under en av våra specialiseringar fått en förkunskap om rytmik. Vi har diskuterat rytmikens betydelse för barns lärande och utveckling. Även under vår verksamhetsförlagda utbildning har vi mött förskolepedagoger som anser att rytmik är ett väsentligt verktyg i undervisningen. Dessa faktorer samt vårt eget intresse har resulterat i vårt val, att undersöka pedagogernas uppfattningar om rytmik.

2. Syfte

Syftet med vårt examensarbete är att undersöka vad olika förskolepedagogerna lägger i begreppet rytmik samt deras uppfattning om sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling i förskolan.

2.1 Problemformuleringar och frågeställningar

Vad lägger pedagogerna i rytmikbegreppet?

Vad lär sig barn i rytmik?

Vad utvecklar barn i rytmik?

Hur ser pedagogerna på sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling?

2.2 Definition

I vår uppsats kommer vi att använda oss av ordet rytmik då vi syftar på barns rörliga aktiviteter. Barns lek består av rörelser och rytmik är rörelser (Dessen, 1990). Eftersom barns lek består av rörelser menar Granberg (1994) att all lek är rytmik.

Vi är medvetna om, att rytmikbegreppet har en vidare definition där rytmik är nära sammankopplat till musik. Med stöd i ovanstående referenser och utifrån våra intervjuer med förskolepedagoger styrker vi vår definition av att all lek i förskolan är rytmik.

3. Litteraturgenomgång

Inledningsvis sammanfattar vi läroplanen för förskolan (Lpfö98) och dess perspektiv på barns lärande och utveckling i samband med rytmik. Därefter följer ett rytmikavsnitt, som inleds med rytmiks historiska utveckling som följs av en beskrivning av rytmikens betydelse för barns lärande och utveckling. Detta följs av utvecklingspsykologiska –och lärandeteorier om rytmiks betydelse för barns utveckling. Den litteratur som vi valt att använda oss av, grundar sig i vårt syfte samt de problemformuleringar vi har i vårt examensarbete.

3.1 Läroplan för förskolan (Lpfö98)

I läroplanen för förskolan (Lpfö98) står det, att verksamheten ska lägga grunden för ett livslångt lärande och att förskolan ska ha ett helhets perspektiv på barns lärande. Vidare ska undervisningen vara rolig och lärorik för alla barn som deltar. Detta kommenteras av Sutton-Smith som menar, att rytmik precis som lärande kan ses ur ett livslångt perspektiv (Granberg, 1994).

Därtill ska barn få möjligheten att utvecklas efter sina egna förutsättningar, vilket betyder att barn inte utvecklas likadant och under samma period i livet. Förskolans uppdrag är, att barn ska få känna tilltro till sin egen förmåga att tänka själva. Dessutom ska förskolan ge barn möjligheten att röra på sig och att lära (Lpfö98).

Enligt oss bidrar rytmik till, att barn får utvecklas på ett individuellt plan eftersom den får uttrycka och bearbeta känslor samt erfarenheter utifrån sig själva. På detta sätt blir de nya upptäckterna, betydelsefulla och verkliga för barnen. Enligt Dessen (1990) är det förskolans ansvar att bygga upp en verksamhet som stimulerar barns rörliga vardag, för att främja den motoriska och kognitiva utveckling.

Förskolan skall sträva efter att varje barn

- Utvecklar sin identitet,
  - Utvecklar sin nyfikenhet och sin lust samt förmåga att leka och lära,
  - Utvecklar sin förmåga att lyssna, berätta, reflektera och ge uttryck för sina uppfattningar,
  - Utvecklar sin motorik, koordinationsförmåga och kroppsuppfattning samt förståelse för vikten av att värna om sin hälsa och sitt välbefinnande
- (s. 30)

Vidare skall arbetslaget

- Ta tillvara på barns vetgirighet, vilja och lust att lära samt stärka barns tillit till den egna förmågan,
  - Stimulerar barns nyfikenhet och begynnande förståelse av skriftspråk och matematik
- (s.31)

3.2 Rytmik

3.2.1 Rytmikens historia

I början av 1900- talet utvecklades en rytmmetod av en schweizisk musikpedagog vid namn, Émile Jacques- Dalcroze. Denna metod grundade sig i uppfattningen om, att människans kropp och dess rytm var betydelsefulla redskap i musiken. Dalcroze ansåg, att det skulle finnas en balans, där kropp och själ var förmedlare mellan sinnet och intellektet. Vidare var Dalcroze intresserad av kroppens rörelser och myntade begreppet rytmisk uppfostran, som han utarbetade till en undervisningsmetod, vilken han valde att kalla för rytmik. Hans grundfilosofi med rytmisk uppfostran och rytmik, var att göra människan medveten om sig själv (Granberg, 1994).

Utgångspunkten med rytmik var att öva upp individens kroppsliga medvetenhet. Dalcroze såg ett samband mellan kroppens rörelser och musik med en ökad känslighet hos individen. Rytmik, som undervisningsmetod, fick fäste i många rytmikpedagogiska skolor runt om i Europa, efter andra världskriget (Digerfeldt, 1990).

En person som var kritisk inställd till Dalcrozes formulering av rytmik som undervisningsmetod, var den danska rytmikpedagogen, Astrid Gössel. Hon menade, att Dalcrozes utformning av rytmik var för strikt och den gav inte utrymme för barns naturliga rörelser. Den danska pedagogen menade, att Dalcrozes tankar om rytmik och dess övningar var begränsade till specifika kroppsdelar, under ledning av musik. Detta ansåg Gössel, hämmade barns naturliga rörelser, då syftet var bestämda rörelser ihop med musik. Hon ville att barn skulle öva kroppens rörelser och rytm utan musik, i den fria leken. På detta sätt fick barn prova nya rörelser utifrån sina tidigare erfarenheter (Digerfeldt, 1990).

De rytmikpedagogiska skolorna som startat i Sverige, har inspirerats av Dalcrozes grundidé om rytmik. Riktlinjer för rytmik i undervisningen har varit att den ska bestå av sång och rörelser till eller utan musik. Vidare har målsättningen med rytmik varit, att den ska ”bidra till barns utveckling, öka deras skapande förmåga samt ge dem lust för och erfarenheter av att uttrycka sig i musik” (Digerfeldt, 1990, s. 219). Denna uppfattning har under tid förändrats och rytmik används idag, i lika stor utsträckning utan musik.

3.2.2 Definition av begreppet rytmik

Ordet rytmik kommer från det grekiska ordet rythmos och har sin utgångspunkt i rytm, en takt som benämner tidsmått. Förutsättningen är enligt Granberg (1994), att barn utifrån egna förutsättningar arbetar med kroppens och musikens puls, vilket leder till en musikalisk kroppsupplevelse.

Mycket av det som utförs inom förskoleverksamheten ryms i begreppet rytmik. Rörelser med fingrar, händer och kropp, rim och ramsor, sånglekar, gymnastik och drama är bara några exempel, på naturliga rytmikövningar i verksamheten (Granberg, 1994). Dessa rörelseaktiviteter har ofta placerats i begreppet lek, vilket tyvärr medför en negativ attityd

gentemot förskoleverksamheten. Leken är dock ett oerhört viktig redskap för barns utveckling och lärande under uppväxten. Dessen (1990) menar, att barns lek består av rörelser och eftersom leken består av rörelser menar Granberg (1994), att all lek är rytmik. All lek är rytmik, vilket leder till en mer respektabel position för leken.

Bülow (1974) skriver, att rytmik är en uppfostringsmetod, där rörelser och musik förenas. Uppfostringsmetoden har enligt Bülow ett helhetsperspektiv på barn i vilken ”kropp, ande och själ” integreras (s.11). Detta innebär att barns kropp, psyke och personlighet utvecklas i en växelverkan med varandra. Uppfattning förstärks hos Granberg (1994) då hon menar, att rytmik syftar till att ge barn en musikalisk uppfostran, där kropp, sinne och intellekt aktiveras i samverkan med musiken. Vidare anser Granberg, att rytmik har reformerats i den bemärkelsen, att musik inte har lika stor betydelse och det går lika bra utöva rytmik utan musik.

Hawkins (1976) menar, att rytmik bidrar till en mångfald, som pedagogerna på förskolorna måste tillämpa i sin undervisning. Med hjälp av den mångfald som rytmik ger upphov till, kan barn utgå från sina egna erfarenheter och prova nya rörelser för en gynnsam utveckling.

3.2.3 Varför rytmik?

I dagens samhälle rör sig barn allt mindre och allt fler barn växer upp i en rörelsefattig miljö. Nu för tiden finns det hjälpmedel som vagnar, gåstolar etc. som hindrar barn från att röra sig fritt, vilket kan bidra till en försening i barns motoriska utveckling. Vidare finns det biologisk forskning, som har visat på ett samband mellan rörelser och intellektet och att brister i den motoriska utvecklingen, hämmar tankeförmågan och kan leda till koncentrationssvårigheter (Bülow, 1974). Det ligger därför ett ansvar, på att förskolan bygger upp en verksamhet som stimulerar barn till en rörlig vardag, dels för den motoriska utveckling och dels för den kognitiva utvecklingen (Dessen, 1990, s.11).

Barn älskar att göra nya upptäckter och att lära sig nya saker. Vidare behöver barn vara i rörelse, för att lära sig och för att få en möjlighet att betrakta sin omgivning ur olika perspektiv (Langlo,mfl, 2002). Förskolan använder inte den formella undervisningen i lika hög grad som skolan, eftersom förskolebarn inte kan ta till sig kunskaper på samma sätt som äldre barn i skolan. Enligt Lpfö98 ska förskolan lägga grunden för ett livslångt lärande, vilket betyder att barn måste lära sig och tillämpa kunskaper även i förskolan. Knutsdotter (1999) menar, att för att barn ska kunna lära sig och omsätta nya kunskaper i praktiken måste pedagogerna arbeta på ett annat sätt för en formell undervisning. Rytmik bidrar till en formell undervisning eftersom barn får, utifrån sig själv, bearbetar och tillägna sig nya upplevelser och erfarenheter den kommer i kontakt med i sin vardag.

Det är även förskolans uppdrag, att stimulera barn i sitt lärande samt göra den medveten om sitt eget lärande och på det vis skapas en vilja som bidrar till, att barn vill fördjupa sig i sitt lärande (Lpfö 98). Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2003), diskuterar kring barns medvetenhet om sitt eget lärande som en ”metakognitiv förmåga” (s. 100). En parallell kan dras till Lindqvist (2002) då hon menar, att barn är ”produktiv i sin reproduktion” (s. 30).

Enligt grundaren Dalcroze är det nödvändigt, att barn skapar en balans mellan kropp och själ (Digerfeldt, 1990). Vidare finns balansen enligt Bülow (1974), i interaktionen mellan barns intryck och uttryck, alltså mellan barns uppfattningar och formuleringar, samt de sinnesintrycken som den bearbetar i rytmik. Även Granberg (1994) menar, att rytmik förenar barns kropp och psyke, vilket leder till att barn upptäcker sina egna begränsningar och möjligheter samt lär känna sin kropp.

Rytmik bidrar till att barn får en god kroppsuppfattning, vilket är av betydelse för senare läs- och skrivinläring (Granberg, 1994). Dessutom menar Langlo mfl (2002), att rörelser har en positiv inverkan på barns självförtroende. Ett bra självförtroende och ett välmående barn som rytmik bidrar till, leder till ett ökat lärande hos barn.

3.3 Vad är lärande?

Lärande är upptäckter och registreringar av omgivningen. Dessutom är lärande när erfarenheterna vidgas vid förvärvning av nya kunskaper. (Linge och Wille, i Knutsdotter, 1999). Langlo m.fl. (2002) beskriver lärandet som ett resultat av att en viss utvecklingsnivå har uppnåtts.

Nationalencyklopedin beskriver lärande som ett aktivt samspel med omgivningen, där nya erfarenheter erfars. Vidare står det att lärande är, att tillägna sig kunskaper och förståelse för omgivningen med hjälp av språket. (www.ne.se).

3.3.1 Rytmikens betydelse för barns lärande.

Enligt Cratty finns det inte något samband mellan rytmik och en förbättrad kognition, emellertid menar hon, att rytmik leder till en ökad prestationsförmåga (Digerfeldt, 1990). Anne Glover, däremot, anser att rytmik påverkar den kognitiva utvecklingen. Hon menar, att det är barns symboliska tänkande som är centralt i rytmik som ger den en möjlighet, att se på sin omgivning som meningsfull, vilket bidrar till lärande (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003).

Studier har visat att rytmik studerats på egen hand, skilt från lärandet. Lärandet har tidigare handlat om en överförning av kunskaper, från en medlare till en mottagare, medan det som ligger i begreppet rytmik har knutits till barn och inte uppfattats som ett meningsfullt lärande. Denna uppfattning om rytmik har förändrats. Rytmik anses nu, bidra till en metakognition av lärandet och är en bidragande faktor till ett gynnsamt lärande (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003).

Lärande handlar om, att barn skapar mening och förståelse för sin omgivning. I rytmik skapas en interaktion mellan barn och omgivningen, i vilken den lär och förstår sin omvärld (Granberg, 1994). Dessutom uppstår det en variation i rytmik och det är i variationen som barn lär sig och urskiljer sin omvärld. När barn får en förståelse för sin omvärld, börjar den att begripa de grundläggande läs- och skrivbegreppen, eftersom barn lekskriver och lekläser (Lindqvist i Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003).

Med utgångspunkt i våra erfarenheter från vår verksamhets förlagda utbildning (VFU) har vi uppmärksammat, att rytmik har stor betydelse när barn med hjälp av sin kropp och sitt språk, skapar och personifierar sina erfarenheter. Vidare får barn en möjlighet, att gå in i nya världar exempelvis där den blir en fisk eller den får ligga under ett blått skynke, som symboliserar havet. Det är dessa nya världar som barn får ta del av och förhålla sig till för att kunna skapa mening i sitt lärande.

Lindqvist (2002) menar, att rytmik handlar om att barn lär sig förhålla sig till sin omvärld, genom att barn prövar nya erfarenheter utifrån sina egna förutsättningar. Detta intygar även Knutsdotter (1999), då hon hävdar att nya upptäckter och kunskaper blir betydelsefulla och verkliga för barn i rytmik. Genom rörelser får barn en god kroppsuppfattning vilket Gjesnig enligt Langlo (2002), menar är betydande, eftersom ”det är kroppen som först upplever och förstår världen” (s. 144). Vidare är en god rörelseerfarenhet centralt i barns lärande (Langlo, 2002).

3.4 Vad är utveckling?

Barn utvecklas hela tiden och för att kunna utvecklas, behöver den utveckla beteenden som accepteras av omgivningen. Jerlang (1998) diskuterar kring, att det finns olika uppfattningar kring barns utveckling. Vidare menar Jerlang, att det talas om utveckling som en mognad och utveckling som en påverkan av yttre krafter, det vill säga en interaktion mellan barn och omgivningen.

I motorik, lek och lärande (2002), beskrivs utveckling med begreppen växande och mognad. Växandet symboliserar den fysiska utvecklingen, när barn växer och blir längre och bredare. Mognad, betecknar den nivå barn befinner sig på i sin utveckling. Vidare är utveckling knuten till faser i barns liv och det är viktigt, att stimulera utvecklingen med hjälp av olika aktiviteter, som ger barn nya erfarenheter som bidrar till en utveckling (Lpfö98).

3.4.1 Rytmikens betydelse för barns utveckling

Barn har ett stort rörelsebehov och den behöver röra sig, för att stimulera den motoriska utvecklingen. För en god motorisk utveckling är det betydelsefullt, att barn lever i en tillåtande miljö där den kan röra sig mycket. En rörelsefattig miljö, kan leda till negativa följder för den fortsatta utveckling (Dessen, 1990). En god utvecklad motorik leder till en kroppslig medvetenhet. Vidare ger den barn en kroppsliga erfarenheter, som enligt Langlo mfl. (2002), är väsentlig för barns utveckling, ”tänkandet, språk och sociala färdigheter bygger på tidigare kroppsliga erfarenheter [...]” (s.144).

Barns utveckling karakteriseras av att barns rörelser utvecklas. I början handlar utvecklingen om progressen av olika reflexer såsom, gripreflexen, fallreflex, blinkreflex etc. Därefter fortgår utvecklingen till att barn ska kunna balansera sin kropp och lära sig gå på ett rytmiskt sätt (Granberg, 1994). Samtidigt, i samverkan med den motoriska och fysiska utvecklingen, mognar även barns personlighet och känslomässiga psyke. Med andra

ord utvecklas hela barnet i en växelverkan med varandra, något som Dessen (1990) menar, är att ha ett helhetsperspektiv på barns utveckling.

I rytmik utvecklar barn en acceptans mot sig själv och sina begåvningar, samtidigt som den utvecklar en förmåga att ta hänsyn till andra i sin omgivning. Det är i rytmik - samspelet som barn måste sätta sig in i andra barns upplevelser, med utgångspunkt i sina egna erfarenheter (Langlo, mfl, 2002) Därtill utvecklar barn en god kroppskänedom, då det uppmärksammar sin kroppsutveckling, vilket bidrar till en bra självkänsla. En känsla av att "jag finns" (Mellberg, 2000).

Dessen (1990) menar, att en bra utvecklad självkänsla underlättar barns umgänge med andra barn, eftersom den har lättare att bli accepterad i en grupp. Dessutom automatiseras barns rörelser i rytmik, vilket också är en bidragande faktor till att samspelet med andra barn underlättas (Langlo, m.fl., 2002). Vidare utvecklar barn en känsla för rättigheter och delaktighet i rytmik (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003).

I rytmik utvecklas den känslomässiga och den psykiska förmågan som enligt Granberg (1994), påverkar den abstrakta utvecklingen, vilket i sin tur leder till ett gynnsamt lärande. Vidare menar Granberg (1994), att barn skaffar sig nya erfarenheter och kunskaper om sin omgivning under hela den motoriska utvecklingen. Barn förstår världen med sin kropp och det de upplever med kroppen, har den lättare att uttrycka med ord. Dessutom utvecklar barn kompetenser som att kunna uttrycka sig, koncentrera sig och principen att kunna föra och följa. Enligt Bülow (1974), består föra – följa principen av tre motto vilka utgör grundstommen för rytmik, "visa vad du gör", "följ det du ser" och "visa vad du föreställer" (s.18).

Rytmik och föra – följa principen är personlighetsutvecklande. Barns personlighet utvecklas, därför att principen utvecklar ett initiativtagande och en ansvarskänsla. Dessutom utvecklar barn sin fantasi och kreativitet i rytmik (Bülow, 1974). I Lpfö 98 står det, att förskolan ska sträva efter att barn utvecklar sin identitet och får uppleva sitt eget värde. Vidare ska verksamheten ge utrymme och stimulans för att barns fantasi och kreativitet utvecklas. Föra – följa principen utvecklar även det auditiva, det visuella och det taktila sinnet, som tillsammans med begreppen rum, tid, kraft och form främjar personlighetsutvecklingen (Bülow, 1974).

3.4.1.1 Bülows fyra element

I avsnitt 3.4.1.1 kommer vi att använda oss av Bülows (1974) beskrivning av de fyra elementen, rum, tid, kraft och form. I hennes bok "Vad är rytmik" redogör hon för sambandet mellan rum, tid, kraft och form i rytmik och barns utveckling.

Rum

Genom att använda sig av begreppet rum i rytmik utvecklar barn en känsla för former, linjer och ytor. Barn får även en övning i att förstå raka och böjda linjer, samtidigt som det lär sig visa respekt för andra barn som går runt och utforskar rummet. Vidare utvecklas en kännedom kring matematiska begrepp. Barn kan till exempel räkna hur många steg den måste ta för att komma till den andra sidan av rummet, vilket stimulerar det matematiska tänkande (Lpfö 98, s31).

I rummet kan även sinnena integreras på ett lustfyllt sätt. Det kan exempelvis innebära, att barn måste använda det auditiva sinnet för att kunna reagera på ledarens instruktioner i rummet. I Lpfö 98 står det att ett av förskolans strävande mål är, att barn ska utveckla sin begåvning i att lyssna och reflektera (s.30) Vidare kan instruktionerna innebära en utveckling av den taktila reaktionsförmågan. En sådan övning kan gå ut på, att barn går runt och hälsar på en kamrat med hjälp av att beröra kamraten på ett bestämt sätt (Bülow, 1974, s 21-25).

Tid

I tidsbegreppet utvecklas det auditiva sinnet. Med hjälp av musik, eller något annat redskap som symboliserar tid, övar barn upp sin förmåga att orientera sig tidsmässigt (Lpfö98). För att utveckla sin medvetenhet om ett tidsförlopp, tolkar barn med hjälp av rörelser, sin uppfattning av musikens ”tidsintervaller”. (Bülow, 1974, s.25-27)

Kraft

Kraft handlar om att utveckla en kännedom om sin egen styrka. Det innebär, att barn ska få en uppfattning i hur mycket kraft som behövs för att den ska kunna kasta iväg bollen 100 meter. (Jagtoien, m.fl., 2002). Rörelsernas kraft varierar från kroppsdel till kroppsdel och på det viset, utvecklar barn en kroppskännedom i den bemärkelsen, att den blir medveten om sin kropps möjligheter och begränsningar på ett tidigt stadium. I begreppet kraft finns också en ambition i, att utveckla barns medvetenhet om tyngdlagen (Bülow, 1974, s.27-29).

Form

Barn älskar att skapa, skapa med fingrarna i lera eller att använda sig av färger, för att skapa en målning. Skapandet handlar också om att barn skapar former genom rörelser. De olika tillvägagångssätten, att skapa former är visuellt utvecklande samtidigt som barn visar upp sin verklighet. Lpfö 98 framhåller, att förskolan ska sträva efter att barn utvecklar sin förmåga, att skapa och sin talang att förmedla sina upplevelser. Knutsdotter (1999) menar, att det är när barn rör sig som den förstår verkligheten. (Bülow, 1974, s.29).

3.4.1.2 Sammanfattning av vad barn utvecklar i rytmik

I läroplanen för förskolan (Lpfö98) står det, att barn ska utveckla kompetenser efter egna förutsättningar. Nedanstående kompetenser står skrivna i Lpfö98, vilka barn utvecklar i rytmik.

- Grovmotorik, finmotorik,
- Jagstärkande, grupp känsla, social kompetens,
- Empati, känsluttryck, fantasi
- Samarbete,
- Koncentration, följa instruktioner,
- Ledarförmåga,
- Rumsuppfattning, tidsuppfattning,
- Auditiv, taktil och visuell perception,
- Kroppsuppfattning, balans, koordination,
- Flexibilitet,
- Språk, matematik, begreppsbyggnad

3.5 Utvecklingspsykologiska - och lärandeteorier

Enligt Vygotskij så använder sig barn av rytmik för att tillfredsställa sina olika behov och motiv, då han menar att rytmiken inte är en aktivitet för att stilla något överskottsbehov, det finns andra aktiviteter som fyller den funktionen. Det är när det sker ändringar i motiven som rytmikens upplägg ändras. Leontjev menar att rytmikens handlingsmotiv finns i upplägget. Barn använder sig av rytmik för de har lust att göra det, vilket ger barn en förståelse för sig själv och sin omvärld (Jerlang, 1998). Rasmussen (1993) anser att rytmik inte bara är en fritidssysselsättning utan är även ett område som utvecklar färdigheter och skapar nyfikenhet hos barn.

Före tre års ålder är barn bundet till situationen och med detta menar Vygotskij att barn förverkligar sina handlingar baserat på vad de ser, hör, rör och så vidare. Leontjev delar denna uppfattning, han säger att barn utvecklar ett tänkande vilket ligger på ett påtagligt plan. De yttre situationerna har tidigare varit viktiga, med detta menar Leontjev precis som Vygotskij att det är vad barn får syn på, det de kan känna på och så vidare. Det är alltså uppfattningsförmågan och handlingarna som bildar en mening hos barn. Barn söker uppmärksamhet vilket sker impulsivt och styrs inte av vilja. Detta i sin tur gör att det blir den vuxne som bär ansvaret över barns utveckling. Detta kallar Vygotskij för att utvecklingen är socialt betonad. (Jerlang, 1998). Piaget skapade i sin tur en teori kring helheten på barns utveckling. Både Piaget och Vygotskij utgår från barnen och den kognitiva utvecklingen och enligt dem är det samspelet mellan barn och omgivningen som gör att det sker en utveckling. (Lindén, 1993)

Vid förskoleåldern utvecklar barn sitt språk och det behärskar förmågan att symbolisera. I detta stadium blir uppmärksamheten mer viljestyrd och barn reflekterar mer över det, vilket bidrar till att barn skapar fantasisituationer som uppkommer i rytmik. Barn skapar en frihetskänsla vilket gör att det inte känner sig bundet till det verkliga. Vygotskij menar att barnen själv framställer något och ger det ett innehåll och en mening. Vidare hävdar han att i jämförelse till småbarnsålder, där barn är bunden till situationen så blir det i detta stadium meningen som styr uppfattningsförmågan och handlingen (Jerlang, 1998).

Enligt Piaget är det barns utveckling som styr språkutvecklingen då språket i sig inte bidrar till utvecklingen. Piaget menar att det är barns utvecklingsskede som bestämmer språk - utvecklingen. Vygotskij betraktar språket som grunden till intelligensutvecklingen medan Piaget menar att språket har betydelse för barns intelligensutveckling men har inställningen att utvecklingsstadierna är det som bestämmer över språkutvecklingen (Lindén, 1993). Vi anser att språket är en viktig del i barns utveckling då det är gynnsamt för barn att använda det i rytmik, eftersom de kan beskriva och förklara situationer för andra barn. Vi menar att språket blir det styrande i utvecklingen. I rytmik finner barn gemenskap till andra, vilket sker med hjälp av språket och därför anser vi att barns språkutveckling främjas. Rasmussen (1994) menar att rytmiken utvecklar alla sidor hos barn bland annat intelligensen och språket. Vidare diskuterar han att med rytmik som hjälpmedel kan barn förklara händelseförloppen i situationer som kan uppstå i dess värld.

Vidare menar Vygotskij att det sker en omvandling hos barn när de använder sig av rytmik, han menar att de genom andra aktiviteter är bunden till konkreta situationer, detta gör att utveckling tillbakhålls, vilket det inte gör i rytmik. Vidare anser Vygotskij att motivationen till att ha rytmik finner barn i ouppfyllda behov, och dessa behov frambringas i rytmiksammanhanget. Om alla önskningar som barn har skulle uppfyllas med detsamma skulle vi inte behöva använda oss av rytmik. Rytmik uppstår ifrån en social värld, där viljekraft och motivation bildar känslor och dessa känslor kan bli frustrerande för barn vilket i sin tur gör att de aktivt försöker förbinda dem till sin omvärld. Vygotskij menar att barn själv inte är medveten om motivet till varför de använder sig av rytmik. Leontjev i sin tur säger att rytmikens innehåll är det verkliga för barn då det är hämtat från verkligheter, barns liv, inte fantasivärlden. Liknande resonemang har Piaget då han menar att det är effekten som skapar utvecklingen, inte själva rytmiken i sig. (Jerlang, 1998) Rasmussen, (1993) hävdar att rytmik är den sanna vägen till kunskap, då han menar att rytmik även kan lura barnet, genom att det tror att övningarna stämmer in med verkligheten. Rytmikövningarna måste ge avtryck till verkligheten som barn kan förstå och genom förståelsen blir det lättare att tolka övningarna till sin värld.

Enligt Vygotskij är rytmiken en ledande aktiviteten, med detta menar han att barn som använder sig av rytmik oftast har hunnit längre i utvecklingen än vad det har i andra aktiviteter. Utifrån motiv och handlingar ökar även barns medvetenhet och det gör att barn utökar vilja, målinriktning samt den sociala förmågan. Även Eriksson hävdar att barn utvecklas i rytmik, den förbereder de för vuxentillvaron. Han menar på att vissa rytmikövningar är utveckling av bestämda karaktärsdrag som blir betydande för barn och det samhälle som det ska utvecklas i. (Jerlang, 1998) Rasmussen (1994) anser att rytmik utvecklar barns identitet. Olika rytmikövningar ger barn chansen att lära känna sina känslor och kunskaper vilket han menar främjar barn i deras utveckling.

4. Metod

I detta avsnitt kommer vi att beskriva hur vi har gått tillväga i vår undersökning. Först redogör vi för vårt vetenskapliga förhållningssätt, därefter val av intervjumetod samt val av informanter och etiska avväganden. Efter detta följer en redovisning av vårt genomförande och undersökningens tillförlitlighet.

4.1 Vetenskapligt förhållningssätt

Hermeneutiken är en förståelseinriktad forskningsansats som används för att tyda och tolka texter. Gilje och Grimen (1992) menar, att hermeneutiken handlar om att se sambandet inom det som ska tolkas. Inom den hermeneutiska forskningstraditionen finns inga absoluta sanningar, istället går den ut på att förstå egenskaper. Forskarens förförståelse är en tillgång i tolkningsprocessen, eftersom den hjälper forskaren att se helheten i det som ska tolkas. Kvale (1997) lyfter fram betydelsen av, att vara medveten om sin förförståelse och hur den kan påverka tolkningarna. En tolkning är endast väsentlig, om den kan hjälpa forskaren till en djupare förståelse av det insamlade material.

Med en hermeneutisk ansats försöker forskaren förstå och tolka de delar som uppkommer i en undersökning, genom att resonerar kring om delarna utgör en meningsfull helhet. När forskaren resonerar om delarna är meningsfulla, tillämpar forskaren den hermeneutiska cirkeln. Kvale (1997) menar, att forskaren går tillbaka ”till vissa teman och särskilda uttryck för att söka utveckla deras mening och återvänder sedan till den mer helhetliga meningen i intervjun i ljuset av delarnas fördjupande mening och så vidare” (s.51). Gilje och Grimen (1992) förklarar den hermeneutiska cirkeln, som ett växelspel mellan förförståelse och erfarenhet samt mellan del och helhet.

Med ett hermeneutiskt förhållningssätt ifrågasätter forskaren, om tolkningen av materialet överensstämmer med informantens förklaring. Vidare kan forskaren gå tillbaka till informanten, för att utvidga sin tolkning så att den stämmer överens med helheten.

Vi har valt att använda oss av ett hermeneutiskt förhållningssätt, eftersom vi har för avsikt att tolka de utskrivna intervjutexterna, som vi genererar med utgångspunkt i de samtal vi har med informanterna.

4.2 Intervjumetod

Syftet med vårt arbete är, att undersöka vad verksamma pedagoger lägger i rytmikbegreppet samt deras uppfattning om sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling. Vi valde bort den kvantitativa intervjumetoden, eftersom vi vill få en uppfattning om pedagogernas tankar och även kunna ställa individuella följdfrågor. Dessutom kan vi, med den kvalitativa metoden, uppmärksamma hur informanterna reagerar på de frågor som vi ställer. Detta går inte att tillämpa i en kvantitativ metod menar Trost (1997). Vidare menar Trost, att med den kvalitativa intervjumetoden får forskaren ett mer omfattat material i jämförelse med den kvantitativa metoden.

Enligt Stukåt (2005), har det kvalitativa synsättet vuxit fram ur en hermeneutisk grund och metoden kännetecknas av öppna intervjuer, med strukturerade eller ostrukturerade frågor. För att kunna besvara våra problemformuleringar och frågeställningar i vårt arbete har vi valt, att använda oss av ostrukturerade frågor när vi intervjuar informanterna. Intervjufrågorna utgår från bestämda huvudfrågor, som har sin utgångspunkt i examensarbets problem - formuleringar och frågeställningar. Vidare kommer informanternas svar att följas upp av individualiserade följdfrågor.

4.3 Urval

Vi har valt informanter från fyra olika förskolor. Urvalet föll på två mångkulturella förskolor i ytterområdena till Göteborgs kommun (intervju 1, 2a, 2b) och en etnisk homogen förskola närmare centrum (intervju 3). Den fjärde förskolan är även den en etnisk homogen förskola som är belägen i en medelklassförort till Stockholm (intervju 4). Tanken med urvalet var, att se om det fanns indikationer på skillnader, i uppfattningen på rytmikens betydelse för barns lärande och utveckling.

I vårt urval har vi använt oss av bekvämlighetsteorin i det strategiska urvalet. Med ett bekvämlighets urval har forskaren ambitionen, att skapa ett mönster i den kvalitativa studien. Dock blir forskaren med ett bekvämlighets urval tilldelad odefinierbara informanter. Mönstren i urvalet förmodas ha betydelse i hur informanterna kan komma att svara (Trost, 1997). Aspekter som kön, utbildning och ålder är något som vi bortser ifrån. Vår ambition var, att använda en blandad urvalsgrupp för att uppnå en viss variation i svaren.

Vår strävan var att intervjuar fem pedagoger. Vi ville ha ett väl genomfört material och ansåg att fler intervjuer skulle försvåra bearbetningen. Trost, (1997) menar, att ett färre antal intervjuer är lätthanterligare och blir välgenomförda i jämförelse med ett större antal intervjuer.

4.4 Etiska avväganden

Varje intervjutillfälle inleddes med att informanterna fick ta del av vårt syfte med undersökningen i examensarbete. Med hänsyn till informanternas integritet har vi valt, att inte namnge dem i vår analys. Informanterna har även gett ett muntligt godkännande till att vi använder omarbetade citat från intervjuerna i vår resultatredovisning. Vi har dessutom upplyst informanterna om, att det enbart är vi som har tillgång och tar del av de inspelade intervjuerna. Vidare har vi kommit överens om, att informanterna ska få ett utskick av deras egna sammanställda intervju.

4.5 Genomförande

Syfte med vårt examensarbete är, att undersöka vad pedagogerna lägger i rytmikbegreppet samt deras uppfattning om sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling i

förskolan. För att kunna besvara vårt syfte skapade vi frågor med utgångspunkt i våra problemformuleringar. Upplägget på intervjufrågorna (Bilaga 1) utarbetades till tre huvudfrågor med vardera två bestämda följdfrågor. Intervjuerna inleddes med personliga frågor till informanten, för att upptäcka om det fanns skillnader i deras uppfattningar beroende utbildningar och studieperioder. De bestämda följdfrågorna följdes upp utifrån informanternas svar, för att hjälpa dem att besvara huvudfrågorna och för att vi skulle få ett så pass omfattande material som möjligt till vår analys.

Informationsbrev, (Bilaga3) skickades ut till rektorer på sex olika förskolor, utifrån vår urvalskategori. I informationsbreven fanns medföljande brev, (Bilaga 4) till pedagogerna där vi inbjöd dem till intervju. Valet föll automatiskt på förskolepedagoger då vi har en föreställning om att rytmik har stor betydelse i förskoleverksamheten. Efter en vecka tog vi kontakt med de aktuella förskolorna. Två av dem tackade nej till intervju. Efter ytterligare en vecka hörde en av förskolorna av sig, vilket resulterade i två intervjuer med två olika pedagoger. De resterande tre förskolorna fick vi kontakta och vi fick gensvar från tre informanter som var villiga, att ställa upp på en intervju.

Vi valde att göra en provintervju, detta för att testa funktionsdugligheten av frågorna. Vi uppmärksammade, att vissa av frågorna inte var funktionella i sammanhanget, vilket resulterade i att frågorna omformulerades och utarbetades (Bilaga 2) till de återstående intervjuerna. Vi beslutade oss för att ta med provintervjun i resultatredovisningen, eftersom gav oss ett innehållsrikt material till vår analys.

Samtliga intervjuer genomfördes likadant och vi var båda närvarande vid intervju - tillfällen, med undantag från intervjun på förskolan i Stockholm. Huvudfrågorna ställdes likadant till alla informanter och följdes upp, utifrån deras individualiserande svar. I alla intervjuer fick vi be informanterna, att utveckla sina svar eftersom vi upplevde att de inte var fullständiga. Dessutom var vår intention med att be informanterna utveckla sina svar för att få detaljrika förklaringar till bearbetningen av materialet.

Alla intervjuer spelades in på band, vilket vi ansåg underlättade vår bearbetning av materialet, samtidigt som vi kunde koncentrera oss på informanterna under intervjuerna. Varje intervju inleddes med ett öppet samtal som vi valde att inte spela in. Detta för att informanterna skulle slappna av och känna sig trygga med oss. Intervjuerna var uppdelade på så vis, att en av oss berättade syftet med vårt arbete och därefter inledde intervjun med de personliga inledningsfrågorna (Bilaga1). Den andra intervjuaren ställde sedan fortsättningsfrågorna 1, 2 och 3. Intervjuerna tog ungefär 30 minuter.

Samtliga intervjuer skrevs ut ordagrant. Allt som sades, även diverse störmoment, pauser och eventuella osäkerheter som förekom under intervjutillfällena textades ut. Vi läste båda igenom utskrifterna och valde ut relevanta utsagor, som vi ansåg besvarade våra problemformuleringar och frågeställningar och som ledde fram till vårt syfte.

4.6 Tillförlitlighet

Vi anser att reliabiliteten i våra intervjuer är förhållandevis hög. Ambitionen med vår undersökning var att noggrant utforma intervjufrågor med utgångspunkt i vårt syfte och problemformuleringar och frågeställningar. Torst (1997) anser, att reliabiliteten i den kvalitativa intervjumetoden innebär att informanterna möter samma intervjuare samt att intervjuerna är av likartad karaktär. Vi har tillsammans utfört fyra intervjuer. Informanterna har mött samma personer som intervjuat och intervjuerna har haft likadana strukturer och tillvägagångssätt. Dock var det endast en av oss som genomförde intervjun i Stockholm, något vi inte anser påverkar tillförlitligheten i vår undersökning.

Samtliga intervjuer är inspelade på band och vi har tillsammans detaljgranskat svaren från informanterna. Under ett av intervjutillfälle kom två personer in under intervjun, ett störningsmoment som kan ha påverkat reliabiliteten. Trost (1997) menar, att vid kvalitativa intervjuer gäller det att intervjuaren inte överför sina egna åsikter på informanternas svar. Detta har vi varit angelägen om att vara uppmärksamma på både under intervjutillfällena och vid bearbetningen av materialet.

Enligt Stukat (2004), finns det i kvalitativa intervjuer risk för att informanterna inte vill känna till sina brister, vilket kan resultera i att de ger svar som de tror att intervjuarna eftersträvar. Detta gör att validiteten blir osäker i kvalitativa intervjuer. Trost (1997) menar, att i anslutning till validiteten avser man mäta om intervjuerna uppnått sitt syfte. I vår undersökning ville vi få en uppfattning om vad pedagogerna lägger i begreppet rytmik samt deras uppfattning om sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling. Trots att informanterna gav uttryck för tankar som inte hade med vår undersökning att göra, anser vi att detta inte påverkade vår undersökning. Vidare anser vi, att intervjuerna har hjälpt oss att nå fram till syftet.

Vårt resultat i undersökningen kan inte ses som generaliserbart eftersom undersökningen endast bestod av en liten grupp informanter (Kvale, 1997). Trots ett litet antal informanter anser vi, att vårt syfte med undersökningen har uppnåtts.

5. Resultat

Vi har delat in vår resultatdel i fyra avsnitt med utgångspunkt i våra fyra problem - formuleringar och frågeställningar. Först redogörs för vad pedagogerna anser ligger i rytmikbegreppet, detta följs av pedagogernas uppfattning om vad barn lär sig i rytmikövningar, följt av en redovisning om vad pedagogerna anser att barn utvecklar i rytmik. Därefter kommer en redovisning om pedagogernas tankar kring sambandet mellan rytmik och barns lärande. Följt av deras uppfattningar om sambandet mellan rytmik och barns utveckling. Vi har gjort en sammanställning av samtliga intervjuer och sammanfattat det vi anser är relevanta fakta för vår undersökning.

5.1 Vad lägger pedagogerna begreppet rytmik?

Samtliga pedagoger anser, att rytmik är glädje. Rytmik innebär även att alla på förskolan har roligt tillsammans i ett samspel. Pedagogerna nämner också att rytmik är språk. Eftersom rytmik innebär, att barn samspelar med sin omgivning blir språket en nödvändighet för att barn ska kunna göra sig förstådda.

Rytmik är sånger och att barn får sjunga fram orden. Det blir roligt och lekfullt
Rytmik är ett socialt samspel (Intervju 1).

Rytmik är glädje på något sätt, att man gör något tillsammans och att jobba med språket.
Språk och rytmik hör ju ihop (Intervju 2a).

Pedagogerna menar, att rytmik är olika sorters lek, det vill säga när barn rör på sig och aktiverar sig med olika rörelseövningar, med eller utan musik.

Rytmik för mig är sånglek, ramslek. Att man använder sig av olika sorters ramsor, kanske till och med på andra språk. Rytmik är när barn rör sig med kroppen
(Intervju 2b).

Rytmik behöver inte praktiseras ihop med musik. Det är oväsentligt vad man kallar det, jag kan väl tycka att allt är rytmik, det går att använda i alla aktiviteter (Intervju 1).

Vidare skiljer en pedagog på rytmik och lek. Pedagogen menar, att rytmik är en planerad aktivitet, medan resterande rörlig aktivitet är lek och detta menar hon, bidrar till att föräldrar i vissa fall ser lek som mindre betydelsefullt.

Föräldrarna ser ju att vi bara har lekt i dag och de förstår inte bakgrunden av det och det får en negativ klang, då föräldrarna menar att barn "bara leker" i förskolan (Intervju 3).

5.2 Vad lär sig barn i rytmik?

Språket är otroligt viktigt och pedagogernas uppfattning är, att barn lär sig att samtala i rytmik. Barn lär sig att lägga betoningen på rätt ställe när det uttalar ett ord, samtidigt som den lär sig att lyssna till andra i rytmik. En del av pedagogerna anser, att barn lär sig en språkmelodi, som enligt dessa pedagoger är grunden för det fortsatta lärandet. Pedagogerna menar att rytm i ett språk är grunden för att barn ska kunna lära sig matematik och lära sig läsa.

Språket. De lär sig en språkmelodi, rytmen i ett språk, vilket är egentligen grunden för att barn ska lära sig matematik och läsning (Intervju 2a, 2b).

De lär sig att lyssna på takt, vilket är viktigt när det ska lära sig att prata, eftersom barn får på så vis en språklig melodi (Intervju 3).

Här kan barn språket men jag tror de lär sig en språkmelodi som är viktig för att kunna prata bra (Intervju 4).

Barn lär sig en massa nya ord plus att de lär sig lägga betoningen på rätt ställe och att uttala bokstäverna på rätt sätt. Barn lär sig väldigt mycket genom att ha roligt. Rytmik är roligt (Intervju 1).

I rytmik lär sig barn att använda sin kropp de blir medvetna om sina begränsningar men de lär sig också uppmärksamma kroppens möjligheter, vilket samtliga pedagoger är överens om. En av pedagogerna uttrycker syftet med att barn har en god kropps - uppfattning. Barn kan använda kroppen i sitt lärande.

Barn lär sig att röra på sig (Intervju 3).

De lär sig att använda sin kropp som verktyg, i sitt lärande (Intervju 2b).

Barn lär sig att röra på sig och blir medvetna om sin kropps begränsningar. ”Vad kan jag, vad kan jag inte” (Intervju 4)

5.3 Vad utvecklar barn i rytmik?

En förenad uppfattning hos pedagogerna är att barn utvecklas i samspel med sin omgivning. Pedagogerna menar, att i samspelet med omgivningen utvecklar barn sitt självförtroende i och med att de måste våga ta initiativ samt stå för sina åsikter och göra sig hörda i en grupp. Dessutom är samhörigheten en bidragande faktor till att barn utvecklar ett bra självförtroende. Därtill måste barn i samspel med omgivningen, lyssna till andra barns och vuxnas åsikter, viljor och instruktioner, vilket utvecklar det auditiva sinnet.

Barn utvecklar ett bra självförtroende i rytmik eftersom de måste samspela med andra och våga göra sig hörda i en grupp. Barn utvecklar sitt självförtroende när de känner samhörighet med en grupp (Intervju 2b).

Barn utvecklar sitt auditiva sinne då de måste lyssna på sin omgivning (Intervju 3).

Rytmik bidrar till en social utveckling. Dessutom har pedagogerna en uppfattning om att barn utvecklar sitt rums - och kroppsuppfattningen. Två av pedagogerna drar en parallell mellan barns kroppsuppfattning och utvecklandet av en matematisk medvetenhet.

I rytmik utvecklar barn en social kompetens eftersom de umgås med varandra (Intervju 4)

Barn utvecklar sin kroppsuppfattning, vilket i sin tur leder till en utveckling av ett matematiskt tänkande (Intervju 2a).

Utvecklar ett matematiskt tänkande genom att de utvecklar en kroppsuppfattning (Intervju 2b)

5.4 Hur ser pedagogerna på sambandet mellan rytmik och barns lärande?

Förskoleverksamheten ska vara rolig och lärorik och barn lär sig som bäst under lustfyllda sammanhang (Lpfö98). Detta går hand i hand med samtliga pedagogers uppfattning om att rytmik är glädjefyllt och roligt. Det roliga och lustfyllda bidrar till, att barn vill lära sig och vill utforska sin omgivning.

Rytmik har med glädje att göra. Om nåt är roligt vill barn lära sig och rytmik är roligt. Barn lär sig otroligt mycket genom att ha roligt. Rytmik är roligt. Allting blir lekfullt och lekfullheten gör att barn glömmer av att de lär sig. Barn lär sig omedvetet men dubbelt så fort (Intervju 1).

Lärandet är livslångt och förskolan ska lägga grunden till det livslånga lärande (Lpfö98). Det är en allmän uppfattning mellan pedagogerna på de mångkulturella förskolorna, att lärandet blir bestående när barn anser att något är intressant och roligt.

Vill man att barn ska lära sig för livet och det är väl det som är meningen, måste barn tycka att det är kul och intressant och på det viset känner barn att de vill lära sig mer av något, fördjupa sig (Intervju 1).

Är det inte roligt och barn inte tycker att det är roligt då förlorar det sitt syfte. För har barn inte roligt, då kan de inte lära sig (Intervju 2b).

Det är roligt på samma gång som barn lär sig (Intervju 2a).

Vidare är det upp till pedagogerna att göra verksamheten rolig och intressant. Lärandet handlar inte om att förmedla information, utan det handlar om att barn ska vara delaktiga i sitt lärande. I rytmik utgår pedagogerna från barns vardag och verklighet och barn blir forskare i sitt egna lärande. De undersöker och experimenterar, för att fördjupa sig i det som är spännande och roligt. Barn blir medvetet om att de lär sig och kan då skaffa verktyg för det de vill lära sig.

I rytmik kan vi utgå från barns världar och vi måste hålla oss på deras verklighet för att barn ska förstå vad vi pratar om. Det är då det blir roligt och för att det ska roligt måste pedagogerna utgå ifrån barnen. Barn måste få vara delaktig i sitt lärande och pedagogerna måste först och främst utgå ifrån barns intressen. Rytmik ska man använda sig av så mycket som möjligt (Intervju 1).

Pedagogerna har också uppfattningen om att rytmik bidrar till ett socialt samspel där barn lär sig genom att de härmar varandra.

Rytmik bidrar till en imitation av varandra och på det sättet lär de sig (Intervju 2a).

Rytmik är ett socialt samspel och barnen måste lyssna och titta på varandra, barn imiterar den som kan lite mer (Intervju 2b).

5.5 Hur ser pedagogerna på sambandet mellan rytmik och barns utveckling?

En förenad uppfattning hos pedagogerna är att utveckling sker i samspel med omgivningen där det också sker en språklig utveckling. De flesta av pedagogerna lyfter även, att det sker en utveckling av barns självförtroende. Barn blir en del av en grupp och det är i det sociala samspelet som barnet får producera något, vilket är centralt för att barn ska utveckla ett bra självförtroende.

Det är otroligt vilket självförtroende barn får när de bygger upp den här gruppkänslan (Intervju 2b).

Utveckling sker i samspel med andra barn och vuxna. De utvecklas i ett tillåtande klimat där de får lov att prova sig fram med olika verktyg (Intervju 2a).

Det sker en utveckling av barns språklig medvetenhet i samspelet med sin omgivning (intervju 4)

Barn utvecklar ett bra självförtroende då det uppstår en vilja hos barn att vilja producera något (Intervju 2a).

Samtliga pedagoger anser att det finns ett klart samband mellan rytmik och en kroppslig utveckling. En av informanterna som nämner den grovmotoriska och finmotoriska utvecklingen. Dock är det endast en pedagog som tar upp den viktiga betydelsen av barns kroppsliga utveckling.

Barn utvecklar en kroppslig medvetenhet, de får en kroppsuppfattning, vilket leder till en balans mellan kropp och psyke som jag tror hänger ihop. Balansen mellan kroppen och psyket är livsviktigt (Intervju 2a).

6. Diskussion

Diskussionsavsnittet har vi delat in i fyra delar. Vi inleder med en resultatdiskussion, där vi kopplar resultaten i vår undersökning till litteratur samt egna reflektioner. I resultat - diskussionen är vår intention att besvara examensarbetets problemformuleringar och frågeställningar. Ambitionen är även att knyta an till vårt syfte som är, att undersöka vad pedagogerna lägger i begreppet rytmik samt deras uppfattning om sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling. Resultatdiskussionen följs av en metoddiskussion där vi utvärderar vår undersökningsmetod och dess realiserande. Avslutningsvis diskuterar vi yrkesrelevansen av vår undersökning.

6.1 Resultatdiskussion

Vårt resultat i undersökningen kan inte ses som generella slutsatser, då undersökningen bestod av fem pedagoger. Trots ett litet antal informanter anser vi att våra problemformuleringar har besvarats och att syftet i vårt examensarbete har uppnåtts.

6.1.1 Vad lägger pedagogerna i begreppet rytmik?

Resultatet visar att det finns skilda uppfattningar på vad pedagogerna lägger i begreppet rytmik beroende på vilken förskola de jobbar på. På en de mångkulturella eller på en av de etnisk homogena förskolorna. De pedagoger som är verksamma på de mångkulturella förskolorna lägger glädje, gemenskap och det sociala samspelet i rytmikbegreppet. Dessa pedagoger menar, att rytmik är något roligt som barn och vuxna på förskolan gör tillsammans. Detta förhållningssätt till verksamhetens innehåll stämmer överens med Lpfö98, som betonar vikten av att undervisningen i förskolan ska vara rolig och lustfylld för varje barn som deltar.

Vidare lägger dessa pedagoger språket i begreppet rytmik. Barn lär sig språket genom att de jobbar med stavelser, rim och ramsor på ett roligt och lustfyllt sätt i rytmik. Pedagogerna på de mångkulturella förskolorna lägger stor vikt vid språket i begreppet rytmik. De menar att eftersom barnen har ett annat modersmål är det svenska språket en viktig del i begreppet rytmik. De har en enad uppfattning om att språk och rytmik hör ihop.

Granberg (1994) menar, att utgångspunkten i rytmik syftar till att ge barn en musikalisk uppfostran. Denna uppfattning kring rytmik har förändrats då Granberg anser att rytmik går lika bra att använda utan musik. Vårt resultat visar att pedagogerna som är verksamma i de etnisk homogena förskolorna ser en koppling mellan rytmik och musik. De diskuterar kring ordet rytmik och har en uppfattningen om att rytmik handlar om rytm. Vidare lägger dessa pedagoger först och främst barnets kroppsliga aktiviteter, som dans och rörelser till musik i rytmikbegreppet. Å andra sidan framhåller Granberg (1994) att eftersom all lek består av rörelser, är all lek rytmik. Denna uppfattning har pedagogerna från de mångkulturella förskolorna som lägger allt i begreppet rytmik. Allt det barn sysselsätter sig med under dagarna, vare sig de är ute och springer på gården eller sitter inne och målar, är rytmik.

I början av examensarbetet hade vi uppfattningen om att rytmik och musik var sammankopplade. Vidare skilde vi på rytmik och barns fria lek. Efter materialinsamling och intervjuer med pedagogerna, främst från de mångkulturella förskolorna, har vår uppfattning kring vad som ligger i rytmikbegreppet förändrats. Vi anser, som tidigare nämnts, att all rörlig aktivitet är rytmik. Sammanfattningsvis menar vi, att om barns rörliga aktiviteter ligger i begreppet rytmik får den fria leken en betydelsefullare innebörd. Med detta menar vi att ”barn inte bara leker”.

6.1.2 Vad lär sig barn i rytmik?

I Lpfö98 står det att förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande och förskolan ska ha ett helhetsperspektiv på barns lärande. Enligt Granberg (1994) handlar barns lärande om, att de skapar mening och förståelse för sin omgivning, vilket är ett lärande som rytmik bidrar till. Resultaten visar, att pedagogerna på de mångkulturella förskolorna har uppfattningen om att barn lär sig i interaktion med sin omgivning. I samspelet med omgivningen lär sig barn respektera, imitera och lyssna till andra med andra ord lär de sig de sociala koderna. De sociala koderna är något som pedagogerna på de etnisk homogena förskolorna inte nämner. Vår uppfattning är, att förskolornas skilda uppfattningar kring det sociala lärandet beror på att det finns naturligt hos barn på de etniskt homogena förskolorna. Barn på de mångkulturella förskolorna har många gånger olika sociala koder beroende på kulturtillhörighet, vilket i sin tur kan leda till kulturkrockar mellan barnen men också mellan barn och vuxna. Därför är det nödvändigt för att dessa barn att lära sig de nya, svenska sociala koderna, vilket de gör i rytmik.

När barn får en förståelse för sin omgivning lär de sig förstå de grundläggande läs – och skrivbegreppen, eftersom barn lekskriver och lekläser (Lindqvist i Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003). Enligt Lpfö98 ska barn lära sig begrepp och ord dessutom ska verksamheten lägga grunden för ett intresse till skriftspråket. Resultatet visar, att det finns en gemensam inställning när det gäller rytmik och det språkliga lärandet. Pedagogerna framhåller att barn lär sig stavelser, ord och språkritm i rytmik. Undersökning visar dock, att pedagogerna på de etnisk homogena förskolorna har en uppfattning om att barn lär sig prata, de får en språklig melodi i rytmik. Denna inställning lyfts inte fram hos pedagogerna på de mångkulturella förskolorna. De lägger inte lika stor betydelse i att barn lär sig prata utan hur ska de gå tillväga för att lära sig det svenska språket, i samspel med andra.

Ur ett didaktiskt perspektiv menar vi, att pedagogerna på de etnisk homogena förskolorna, koncentrerar sig på vad barn ska lära sig. Pedagogerna på de mångkulturella förskolorna lägger å andra sidan tonvikten på hur pedagogerna ska arbeta för att barnen ska lära sig det svenska språket. Vår uppfattning är, att pedagogerna ska utgå från barns erfarenheter och tidigare kunskaper och fråga sig själva hur de ska gå tillväga för att barn ska lära sig det svenska språket.

Å andra sidan ska även den didaktiska frågan ”vad” praktiseras. Slutsatsen är, att pedagogerna på de olika etniska förskolorna arbetar olika, beroende på vilka barn som vistas på deras förskolor. Deras olika uppfattningar grundar sig i att barnen på respektive förskola har olika erfarenheter och kulturtillhörighet och därmed också ett annat modersmål. Vi anser, att båda parter arbetar utifrån och för barns bästa när det gäller ett gynnsamt språkligt lärande.

I rytmik lär sig barn att förhålla sig till sin omvärld och omgivning, eftersom de får möjlighet att prova nya erfarenheter utifrån sina egna förutsättningar och tidigare erfarenheter (Lindqvist, 2002). Kuntsdotter (1999) menar, att det är i rytmik som barns nya upptäckter och erfarenheter blir betydelsefulla och verkliga. Vygotskij anser, att rytmik uppstår i den sociala världen där barn lär sig hantera känslor tillsammans med sin omgivning (Jerlang, 1998). Vår undersökning visar, att i rytmik anser sig pedagogerna kunna utgå från barns värld och verklighet, vilket gör att det blir lättare för barn att förstå vad pedagogerna pratar om och de kan då fördjupa sig i sitt lärande. Leontjev menar att rytmik utgår från barns värld och verklighet, därför bidrar rytmik till ett autentiskt lärande (Jerlang, 1998).

I rytmik anser vi, att pedagogerna får en möjlighet att lägga sig på barns nivå och uppleva och se på omvärlden ur barns perspektiv. Detta skapar gynnsammare förutsättningar till att kunna stimulera barn i sitt lärande och erfarenhet av nya upptäckter. Vidare är det pedagogernas ansvar, att ställa barn inför nya utmaningar som stimulerar lusten att inta nya erfarenheter och upptäckter (Lpfö98, s.31).

Rytmik bidrar till att barn får en god kroppsuppfattning, då de övar sin rörelseförmåga. Gjesnig, enligt Langlo (2002), menar att en god kroppsuppfattning är central i barns lärande, eftersom det är genom kroppen som de upplever och förstår världen. En parallell kan dras till vår undersökning som visar att pedagogerna anser, att i rytmik lär sig barn använda sin kropp de får en god kroppsuppfattning, vilket är väsentligt i barns fortsatta lärande. Dessutom är en god kroppsuppfattning en förutsättning för barns självförtroende (Granberg, 1994).

6.1.3 Vad utvecklar barn i rytmik?

Som nämnts ovan bidrar rytmik till en god kroppsuppfattning, vilket i sin tur är gynnsamt för barns självförtroende (Granberg, 1994). Även Langlo mfl (2002) menar, att rytmik har en positiv inverkan för barns självförtroende. En god utvecklad kroppsuppfattning utvecklar en bra självkänsla, eftersom barn utvecklar en känsla av att ”jag finns” (Mellberg, 2000). Enligt Lpfö98 är det ett av förskolans strävande mål, att barn ska utveckla sin identitet och känna sig trygg i den och känna sig trygg i sig själv. Även Rasmussen (1993) menar att rytmik utvecklar barns identitet genom att de utvecklar erfarna känslor i interaktion med sin omgivning. Vidare menar Dessen (1990), att en god utvecklad självkänsla underlättar barns umgänge med andra barn, de blir accepterad i gruppen. Langlo mfl (2002) hävdar att rytmik automatisera barns rörelser, vilket hjälper barn i samspelet. Vår undersökning visar att pedagogerna på de mångkulturella förskolorna anser, att rytmik utvecklar en god kroppsuppfattning. Vidare menar pedagogerna, att om barn utvecklar en medvetenhet om sin kropp bidrar detta till att den utvecklar ett bra självförtroende.

Även pedagogerna på de etnisk homogena förskolorna nämner att rytmik utvecklar barns kroppsuppfattning. Anmärkningsvärt är, att de inte nämner betydelsen av att barn utvecklar en god kroppsuppfattning. Vår uppfattning är, att pedagogernas skilda meningar grundar sig i barnens kulturtillhörighet. Med detta menar vi, att pedagogerna på de mångkulturella förskolorna måste ha en annan inställning till barnen och deras utveckling, på grund av de har ett annat etniskt ursprung. Självförtroende och en kroppslig medvetenhet är viktigt för alla barn dock tolkar vi det som, att pedagogerna på de mångkulturella förskolorna lägger stor vikt vid detta. Utifrån våra VFU erfarenheter har vi uppmärksammat, att invandrar barn har sämre självförtroende än svenska barn, vilket leder till att pedagogerna måste jobba mer för detta.

I en av de etnisk homogena förskolorna menar en av pedagogerna, att rytmik utvecklar barns rumsuppfattning, vilket är en av Bülows (1974) fyra element som barn utvecklar i rytmik. Bülow tar även upp, att rytmik bidrar till att barn utvecklar en uppfattning om form, kraft och tid. Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar en förståelse för form och en förmåga att orientera sig i tid och rum.(Lpfö98, s 31). Pedagogerna från de mångkulturella förskolorna talar inte om någon utveckling kring Bülows fyra element, å andra sidan nämner de, att barnet utvecklar en matematisk medvetenhet genom att använda sin kropp. Enligt Lpfö98 ska förskolan stimulera och lägga grunden för ett matematisk tänkande. Enligt vår uppfattning är det är i rummet som barn kan utveckla sin matematiska medvetenhet, genom att till exempel räkna hur många steg de måste ta för att förflytta sig från ett hörn till ett annat.

Bülow (1974) lyfter fram föra - följa principen i rytmik, som utvecklar barns personlighet, genom att den tar initiativ och ansvar i samspel med andra barn. Enligt vår mening är föra - följa principen en bidragande faktor till att barn utvecklar sin identitet. Vi menar att barn uppmärksammar sitt eget värde i en grupp, eftersom den måste ta initiativ och ansvar.

Pedagogerna från de mångkulturella förskolorna har en uppfattning om att barn utvecklar sina sinnen i rytmik. Här kan dras en parallell till Bülows föra – följa princip, som gynnar utvecklingen av det auditiva, visuella och taktila sinnet, som tillsammans med de fyra elementen främjar barns personlighet och identitetsutveckling.

Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson (2003) menar, att barn utvecklar en känsla för rättigheter och delaktighet i rytmik. Langlo, m.fl. (2002), diskuterar om, att barn måste sätta sig in i andra barns upplevelser vilket vi menar bidrar till en utveckling av respekttagande för omgivningen. Samtliga pedagoger anser, att i rytmik utvecklar barn ett socialt samspel och ett hänsynstagande gentemot sina medmänniskor genom att barn är uppmärksam och lyssnar till sin omgivnings uppfattningar och åsikter.

I rytmik utvecklas barns motorik, vilket är centralt för den fortsatta utveckling. Granberg (1994) menar, att barn skaffar sig kunskaper och erfarenheter med sin kropp. Detta är en utveckling av barns känslomässiga och psykiska förmåga, vilket i sin tur påverkar den teoretiska, abstrakt utveckling. Enligt Granberg är det denna utveckling om leder till ett främjande lärande.

Vår uppfattning är att rytmik utvecklar barns grovmotorik och finmotorik och det är där utvecklingen måste börja och fortgå, för att barn ska få en gynnsam utveckling. För att barn ska kunna utveckla sin motorik behöver de befinna sig i ett tillåtande och rörligt klimat som förskolan och pedagogerna ska arbeta för (Lpfö98). Intressant är, att ingen av pedagogerna i vår undersökning nämner den motoriska utvecklingen, å andra sidan diskuterade samtliga pedagoger om vikten av att barn får röra på sig. En pedagog från en av de mångkulturella förskolorna antyder, att det är väsentligt att barn får vistas i ett tillåtande och aktivt klimat där de får röra på sig.

6.1.4 Hur ser pedagogerna på sambandet mellan rytmik och barns lärande?

Granberg, (1994) menar, att lärandet handlar om att barn försöker skapa mening och förståelse för sin omgivning, vilket innebär att den får måste vara delaktiga i sitt lärande. För oss handlar inte lärandet om att pedagogerna ska förmedla sina uppfattningar och kunskaper. Barn måste få undersöka, experimentera och fördjupa sig i de nya uppfattningar och erfarenheter som de tillämpar. Vår undersökning visar, att pedagogerna från de mångkulturella förskolorna ser ett samband mellan rytmik och barns lärande på så vis att de får en möjlighet, att undersöka och förhålla sig till nya uppfattningar och erfarenheter utifrån deras egna värld. Vidare menar de, att det är först när pedagogerna utgår från barns intresse som ett lärande uppstår. Dessutom uppmärksammar samtliga pedagogerna ett samband mellan rytmik och lärande, på så vis att rytmik är roligt och intressant och det är då, som barn lär sig för livet. Därtill läggs grunden för ett livslångt lärande. Vidare är det ett av förskolans uppdrag, ”att verksamheten skall vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar” (Lpfö98, s. 26)

Pedagogerna på de mångkulturella förskolorna, ser ett samband mellan rytmik och barns lärande när det kommer till att lära sig det svenska språket. På dessa förskolor, har många av barnen ett annat modersmål än svenska, följderna blir att det brister i deras svenska kompetenser. Pedagogerna menar som tidigare nämnts, att barn på de mångkulturella förskolorna lär sig det svenska språket från grunden i rytmik. De menar, att barn lär sig nya ord som de inte kommit i kontakt med tidigare, samtidigt som de lär sig betona orden rätt. På de etniska homogena förskolorna diskuterar pedagogerna om, att barn får en språklig melodi som de behöver för att kunna kommunicera. De diskuterar dock inget om att de lär sig det svenska språket. Vår uppfattning är att pedagogerna på de etnisk homogena förskolorna uppmärksammar det språkliga lärandet annorlunda, eftersom svenska språket ofta är dessa förskolebarns modersmål. Å andra sidan ser pedagogerna andra språkliga kunskaper som barn lär sig i rytmik.

Vår undersökning visar att rytmik är tillfredställande för barns lärande. Pedagogerna anser sig kunna möta barnen på deras nivå samt utgå från deras erfarenheter och förutsättningar för ett gynnsamt lärande. Det finns inga rätt eller fel, bra eller dåligt i rytmik. Det centrala är, att barn blir medveten om sitt lärande och vill lära mer, samtidigt som pedagogerna kan stimulera och utmana barn för att de ska nå högre i sitt lärande. Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2003) menar att rytmik bidrar till en metakognitivt lärande. Det innebär att barn blir medveten om sitt eget lärande, vilket också är en bidragande faktor för ett gynnsamt lärande.

Lärandet handlar inte om att överföra kunskaper det handlar om att barn själva ska bidra till sitt lärande. Vår undersökning visar, att en av pedagogerna anser att rytmik främjar det metakognitiva lärandet eftersom de blir uppmärksam på, att de lär sig och det resulterar i att de vill fortsätta forska och fördjupa sig i sitt lärande.

Samtliga pedagoger ser ett samband mellan rytmik och barns lärande på så sätt, att de socialisera sig med andra barn. Barn lär sig med och i omgivningen. Vår slutsats är, att pedagogerna uppfattar ett samband mellan rytmik och barns lärande ur ett existentiellt perspektiv. Med detta menar vi, att det finns ett samband mellan rytmik och barns lärande på så vis att de lär sig de sociala koderna, de lär sig respektera sina medmänniskor, ta hänsyn till deras åsikter och uppfattningar. Lärandet ur ett existentiellt perspektiv innebär att barn blir en existerande fungerande individ i dagens samhälle. En parallell kan dras till Ericsson som anser att barn förbereds för att leva och utvecklas i ett redan befintligt samhälle (Jerlang, 1998).

6.1.5 Hur ser pedagogerna på sambandet mellan rytmik och barns utveckling?

Sambandet mellan rytmik och barns utveckling ligger i, att de utvecklas i samverkan med andra barn, vilket enligt Dessen (1990) är, att ha ett helhetsperspektiv på barns utveckling. Bülow (1974) menar, att ha ett helhetsperspektiv på utveckling innebär att kropp, psyke och personlighet utvecklas i en växelverkan med varandra. Samtliga pedagogerna har detta helhetsperspektiv på barns utveckling. De ser, att i rytmik utvecklas motoriken och fysiken samtidigt, som personligheten, självförtroendet och det känslomässiga psyket. Vi tolkar detta som att pedagogerna har en uppfattning om, att barns fysiska och psykiska utveckling är beroende av varandra och därav ser de det väsentliga sambandet mellan rytmik och barns utveckling. För en gynnsam utveckling behöver pedagogerna arbeta för att få en mångfald i sin undervisning, vilket vi menar finns i rytmik. Vidare har pedagogerna en gemensam uppfattning vad det gäller sambandet mellan rytmik och barnets utveckling då de menar, att hela barns utveckling sker i samspel med omgivningen.

En av pedagogerna ser sambandet mellan rytmik och utveckling i att barn finner en balans mellan kropp och psyke. Detta menar hon är livsviktigt. Enligt Bülow (1974) finns balansen i samspelet mellan barns intryck och uttryck, balansen förenar barns kropp och psyke, vilket leder till en utveckling av en kroppskänedom. Enligt vår tolkning innebär balansen mellan intryck och uttryck, att barn skapar egna uppfattningar om sin omgivning och nya iakttagelser som den lär sig uttrycka med ord. Vidare anser vi, att barns språkliga medvetenhet utvecklas samtidigt som balansen mellan intryck och uttryck. Dessutom menar vi att det är när barnet kan formulera sina nya uppfattningar som de språkliga kompetenserna utvidgas. Detta förklarar Rasmussen (1994) på så vis att rytmik är ett hjälpmedel som utvecklar barns kompetens att kunna förklarar situationer som uppstår i deras värld, vilket leder till att barn skapar en förståelse för sin omgivning.

Enligt vår uppfattning finns det ett samband mellan rytmik och barns utveckling eftersom det sociala samspelet bidrar till en möjlighet barn att producera något, vilket även pedagogerna anser. När barn producerar menar vi, att barn skapar och tillför egna uppfattningar och erfarenheter i samspelet med sin omgivning. Dessutom utvecklas barns fantasi när de producerar. Anmärkningsvärt är att ingen av våra informanter nämner sambandet mellan rytmik och barns utveckling av fantasin, något som förskoleverksamheten ska arbeta för enligt läroplanen för förskolan (Lpfö98). Detta tror vi beror på, att fantasi är något som finns hos barn och som våra informanter ser som en självklar del och förbisåg denna utveckling i intervjuerna med oss.

Syftet i vårt examensarbete var, att undersöka vad pedagogerna lägger i begreppet rytmik samt deras uppfattning om sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling. Undersökningen visar, att rytmik är en stor del av förskoleverksamheten. Pedagogerna lägger inte tonvikten på att rytmik är knutet till musik, vilket var grundtanken när begreppet rytmik myntades. Enligt pedagogerna ligger det så mycket mer i begreppet rytmik. Rytmik är allt som har med rörelse och göra. Vidare ser pedagogerna ett tydligt samband mellan rytmik och dess betydelse för barns lärande och utveckling, trots att det kan vara svårt att skilja på utveckling och lärande eftersom de samspekar med varandra. Vi tycker oss dock se i vår undersökning, att pedagogerna har en tydlig uppfattning om vilka kunskaper barn lär sig i rytmik och vilka kompetenser barn utvecklar i rytmik.

6.2 Metoddiskussion

Förskoleverksamheten ska vara rolig och lustfylld samtidigt som den ska vara lärorik, därför valde vi, att lägga tyngdpunkten på rytmikbegreppet utifrån pedagogernas förhållningssätt, i vår syftesformulering.

Vårt examensarbete började med att vi skrev ett utförligt PM. Vi gjorde PM:et detaljrik och utförlig för att få en tydlig början och disposition till vårt examensarbetet. Därefter började vi söka efter relevant litteratur utifrån vårt syfte och problemformuleringar. För oss var det naturligt att använda oss av den hermeneutiska ansatsen och kvalitativ intervjumetod eftersom vi ville få en uppfattning om pedagogernas resonemang och tankar. Å andra sida hade vi använt oss av den kvantitativa intervjumetoden skulle vårt urval ha varit större och då hade även resultatet varit mer generaliserbart.

I vårt urval använde vi oss av det strategiska urvalet och bekvämlighetsteorin. Vi skapade ett mönster i vårt urval på så vis att vi bestämde oss för specifika förskolor. Vi kunde dock inte välja informanter, utan fick intervju de informanter som vi blev tilldelade. Urvalet föll på tre stycken informanter verksamma inom våra respektive VFU förskolor. De resterande två informanterna var för oss okända.

Våra intervjufrågor utformades med utgångspunkt i vårt syfte och våra fyra problem - formuleringar och frågeställningar. Vi valde att göra en provintervju för att testa funktionsdugligheten av intervjufrågorna. Detta resulterade i att intervjufrågorna omformulerades och utarbetades eftersom vi ansåg att de inte var funktionella i sammanhanget.

Samtliga intervjuer inleddes med ett öppet samtal, vilket fick informanterna att slappna och känna sig trygga med oss. Intervjuerna spelades in på band vilket vi ansåg skapade gynnsammare förutsättningar för våra samtal med informanterna, eftersom vi kunde fokusera oss på dem. Vidare ansåg vi att inspelningarna av intervjuerna underlättade vår bearbetning av materialet till analysen.

Resultatet visar på de tankar pedagogerna har synliggjort för oss vid intervjutillfällena. Vårt resultat baseras på pedagogernas resonemang om sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling, utifrån hur vi tolkat deras tankegångar.

6.3 Yrkesrelevans

Vår undersökning har gett oss en vidare uppfattning om vad pedagogerna lägger i begreppet rytmik. Vi har även fått en klarare bild över pedagogernas uppfattning om sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling. Under delar av vår lärarutbildning har vi uppmärksammat hur betydelsefull rytmik är för barn och hur den främjar lärandet och utvecklingen. Resultaten av undersökningen och utifrån vårt litteraturmaterial har vi fått en bredare kunskap om hur central rytmik är för barn i förskolan. Detta anser vi är en relevant insikt för våra framtida yrken som pedagoger. Undersökningen har gett oss en ny erfarenhet, samtidigt som vi fått en inblick i hur pedagoger nyttjar rytmik som en naturlig del i verksamheten, för att kunna möta barnen.

Referenslista

Litteratur

Bülow, G, (1972), *Vad är rytmik?* Stockholm: Nordiska Musikförlaget

Dessen, G (1990), *Barn och rörelser*, Stockholm, HLS Förlag

Digerfeldt, G, (1990), *Utvecklingspsykologiska och estetiska aspekter på danslek*, Malmö, Almqvist & Wiksell international

Engelholm, A-M, (1993), *Temasamlingar med tonvikt på rytmik för förskola och lågstadium*, Mölndal, Förlag Lutfisken

Gilje, N & Grimen, H, (1992) *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*, Daidalos förlag

Granberg, A (1994), *Småbarnsrytmik- lek och rörelse till musik*, Stockholm, Liber utbildning

Hawkins, F, (1976) *Leka och lära*, Stockholm, Nordiska Musikförlaget

Jerlang, E m.fl., (1998) *Utvecklingspsykologiska teorier*, Stockholm, Liber

- Knutsdotter, Olofsson, K, (1999) *Lek för livet*, Stockholm, HLS Förlag
- Kvale, S, (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund, Studentlitteratur
- Langlo, Jagtøien, G, m.fl., (2002) *Motorik, lek och lärande*, Göteborg, Multicare
- Lindén, N, (1993) *Stöd för inläring*, Stockholm, Runar förlag
- Lindqvist, G, (2002) *Lek i skolan*, Lund, Studentlitteratur
- Mellberg, B-M, (2000) *Rörelselek. En metod att stimulera barns utveckling*, Stockholm, Liber
- Pramling Samuelsson, I & Asplund Carlsson, M, (2003) *Det lekande lärande barnet i en utvecklingspedagogisk teori*, Stockholm, Liber
- Rasmussen , Hangaard, T, (1994) *Den vilda leken*, Lund, studentlitteratur
- Stukåt, S, (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*, Lund, Studentlitteratur
- Trost, J, (1997), *Kvalitativa intervjuer*, Lund, Studentlitteratur
- Qvarsell, B, (2004) *Skapa och utvecklas i barnkultur och skola om villkor för barns socialisation och kunskapsbildning*, Stockholm, Intellecta Docusys

Internetadresser

Nationalencyklopedin, www.ne.se, uppslagsord: inläring, 2006-05-15

Styrdokument

Lpfö98

Intervjuer

Provintervju, (intervju 1) 2006-05-05

Intervju, (intervju 3) 2006-05-10

Intervju, (intervju 2a, 2b) 2006-05-11

Intervju, (intervju 4) 2006-05-12

Syfte

Syftet med vårt examensarbete är att undersöka hur pedagogerna ser på sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling i förskolan.

Problemformuleringar och frågeställningar

Vad har rytmik för betydelse för barns lärande/utveckling?

Hur ser pedagogerna på sambandet mellan rytmik och barns lärande/utveckling?

Intervjufrågor till pedagoger

Inledning

Vilket år studerade du?

Var studerade du?

Vilken inriktning på lärarutbildningen gick du?

Vilken årskurs undervisar du i?

Under din studieperiod talades det om rytmik?

Fortsättning

1. Vad har rytmik för betydelse för barns lärande

Hur ser du på barns lärande?

Vad har rytmik för betydelse för barns lärande?

2. Vad har rytmik för betydelse för barns utveckling?

Hur ser du på barns utveckling?

Vad har rytmik för betydelse för barns utveckling?

3. Hur ser pedagogerna på sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling?

Använder du eller ni er på skolan av rytmik?

Varför använder du/ni er av rytmik?

Syfte

Syftet med vårt examensarbete är att undersöka vad pedagogerna lägger i begreppet rytmik samt deras uppfattning om sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling i förskolan.

Problemformuleringar och frågeställningar

Vad ligger, enligt pedagogerna, i begreppet rytmik?

Vad lär sig barn i rytmik

Vad utvecklar barn i rytmik?

Hur ser pedagogerna på sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling?

Intervjufrågor till pedagoger

Inledning

Vilket år studerade du?

Var studerade du?

Vilken inriktning på lärarutbildningen gick du?

Vilken årskurs undervisar du i?

Under din studieperiod talades det om rytmik?

Fortsättning

1. Rytmik

Vad är rytmik för dig/ er?

Använder du/ni er på förskolan av rytmik?

Varför använder/använder inte ni er av rytmik

2. Vad lär sig barnet genom rytmik?

Hur lär sig barn?

Vad har rytmik för betydelse för barns lärande?

Vad lär sig barn i rytmik?

3. Vad utvecklar barn genom rytmik?

Hur utvecklas barn?

Vad har rytmik för betydelse för barns utveckling?

Vad utvecklar barn genom rytmik?

Göteborgs universitet
2006-04-21

Bilaga 3

Till rektor.

Vi heter Karin Johansson och Josefine Lindemark. För tillfället läser vi LAU 350, den sista terminen på lärarutbildningen vid Göteborgs universitet. Tidigare har vi båda läst inriktningen *barn och ungas uppväxtvillkor, 0-12 år*, och vi är båda intresserade av att arbeta med de tidigare åldrarna i förskolan, skolan.

I denna kurs, LAU 350, skriver vi examensarbete 10 poäng. Syftet med vårt arbete är att undersöka vad pedagogerna lägger i rytmikbegreppet samt deras uppfattning på sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling i förskolan. Vi önskar därför få kontakt med en eller två förskolepedagoger på ER förskola som vill delta i vår studie.

Intervjun kommer att uppehålla pedagogerna i ungefär 30 minuter och den kommer spelas in på band. Intervjun är frivillig och informanterna kommer att vara anonyma i analysen. Informanterna kommer att få sammanställning av intervjun de deltagit i.

Vi skulle uppskatta om Ni kunde vidarebefordra det medföljande informationsbrevet till pedagogerna.

Vid eventuella frågor tveka inte att mejla oss.

Tack på förhand

Karin Johansson
Josefine Lindemark

karinjohansson435@hotmail.com
jozefinelindemark@hotmail.com

Hej!

Vi är två studenter som studerar sista terminen på lärarhögskolan vid Göteborgs universitet. Tidigare har vi båda läst inriktningen *barn och ungas uppväxtvillkor 0-12 år*. Vi är båda intresserade av att arbeta med barn i de tidigare åldrarna i förskola, skola.

Nu skriver vi vårt examensarbete i LAU 350 och vi har valt att fördjupa oss i rytmikens betydelse för barns lärande och utveckling. Syftet med vårt examensarbete är att undersöka vad pedagogerna lägger i rytmikbegreppet samt deras uppfattning på sambandet mellan rytmik och barns lärande och utveckling i förskolan.

För att kunna undersöka vårt syfte önskar vi intervjua en eller två pedagoger i ert arbetslag. Intervjuerna uppehåller er i ungefär 30 minuter och kommer att spelas in på bandspelar, för att vi ska kunna få ett så omfattande material som möjligt.

De informanter som önskar delta i vår studie kommer att vara anonyma. Informanterna kommer även att få ett utskick av sammanställd intervju.

Om intresse finns, hos en eller två pedagoger, skulle vi uppskatta om ni under vecka 16 kan meddela oss via mejl, så att vi kan boka tid för intervju så snart som möjligt.

Vid frågor tveka inte att mejla någon av oss.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Karin Johansson
Josefine Lindemark

karinjohansson435@hotmail.com
jozefinelindemark@hotmail.com